

© Романюк Н.В., 2019

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці

РЕГІОНАЛЬНА ОСВІТНЯ МЕРЕЖА: ПОНЯТТЯ Й ОСОБЛИВОСТІ

Досліджуються суті мережевого підходу та варіанти його реалізації на ринку знань як форми взаємодії освітніх організацій різного рівня. Розглянено підходи та дефініції стосовно визначення категорії «регіональна освітня мережа». Визначені можливості реалізації особливостей мережевої економіки, які доцільно застосовувати в процесах формування регіональної освітньої мережі. Узагальнено основні принципи, форми і моделі, які впливають на розвиток та формування регіональної освітньої мережі.

Зроблено висновок, що регіональна освітня мережа володіє абсолютно новими традиційними елементами, які наділені комунікативними і технологічними властивостями.

Ключові слова: мережа, мережевий підхід, регіональна освітня мережа, квазіінтеграція, проектна модель, промоутерські мережі, рекрутингові мережі.

Постановка проблеми. Формування економіки, що базується на знаннях і швидких технологічних змінах, визначає концептуальні підходи до суперництва та взаємодії на ринку знань: поєднання конкуренції та кооперації, поєднання співпраці і суперництва [9, с.32], відкрите, довгострокове, взаємовигідне партнерство. У зв'язку з цим Г. Клейнер [9, с. 32; 10, с.11-12] наголошує на особливостях сучасного ринку знань: виробники знань володіють сильним і самостійним внутрішнім стимулом для пізнання та створення нових знань; необхідність професійного середовища для виробників знань, тобто інноваційної економіки; гармонійне поєднання суперництва та співробітництва між агентами на ринку знань – в економіці знань визначною компетенцією стає конкордодатність (здатність до співпраці); на зміну конкуренції приходять «коеволуція» (узгодженість розвитку), «конкооперація» (співробітництво у виконанні робіт) і «коокуренція»; нелінійність економічного простору – неможливість приведення одних економічних об'єктів до інших за допомогою лінійних перетворень. «Коокуренція» дозволяє учасникам формувати власний конкурентний потенціал і використовувати партнера для відшкодування відсутніх конкурентних переваг. Принцип «конкооперації» спрямований на формування колективних або спільних конкурентних переваг учасників, які не є прямими конкурентами. Основна характеристика майбутньої освіти – здатність працювати в колаборації, тобто вміння брати участь у такій спільній роботі, коли завдання і цілі цієї роботи плавно перетікають у завдання і цілі учасників [20].

Зазначене примушує регіональних провайдерів освітніх послуг шукати нетрадиційні форми взаємодії із зацікавленими гравцями

регіонального освітнього середовища та партнерства з цільовими аудиторіями (абітурієнти, бізнес, органи влади, громадські організації), які реалізуються в рамках сучасної парадигми маркетингу – від перемоги над конкурентами до створення системи цінностей (value creation) спільно зі споживачем. Трансформувати систему економічних і соціальних відносин на ринку знань можна через мережеву форму їх організації, яка дасть можливість адаптувати «ієрархічні і ринкові форми обслуговування економічних відносин» [14], сформувати спільне інформаційне середовище, дозволить більш повно використовувати існуючі бази знань, розширити можливості та нівелювати загрози нової мережевої економічної системи, і головне – налагодити довгострокові взаємовигідні партнерські відносини з цільовими аудиторіями. Ідея мережевого підходу позиціонується в принципах Болонського процесу, який зближує і гармонізує системи вищої освіти різних європейських країн для створення єдиного європейського освітнього простору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні вчені визнають, що мережевий підхід є характерною рисою нового економічного простору на глобальному, національному, міжрегіональному, регіональному, локальному та на мікрорівні. Мережі, мережевий підхід і мережева економіка позиціонуються як об'єкт наукового аналізу з кінця 70-х років ХХ ст. і починаючи з 80-90 рр. ХХ ст. стали предметом величезної кількості аналітичних та емпіричних досліджень у рамках великого ряду наукових напрямків і шкіл у сфері психології, соціології, економіки, освіти, менеджменту та маркетингу (Р. Акрол, В. Антропов, Ф. Вебстер, М. Згуровський, А. Ігнат'єв, В. Іноземцев, М. Кастельс, Ф. Котлер, Р. Кроуфорд,

Д. Новиков, І. Осадчий, В. Стойкова, С. Парінов, О. Пастовенський, Н. Портнова, Р. Хагінс, В. Черненко, А. Шевчук та інші).

Так само давно він реалізується у різних сферах і галузях економіки через підприємницькі, корпоративні, фінансові, торговельні, туристичні, готельні, інформаційні, освітні, сімейні, ділові та інші мережі. Поряд з терміном «мережева економіка» використовуються дефініції «нова економіка», «електронна економіка», «інформаційна економіка», «інформаційна економіка» [6], «економіка знань», «е-економіка», «інтернет-економіка» та інші. На даний час методологічні основи теорії мережевих форм організації продовжують формуватися, розробляється понятійний апарат, ведуться дискусії щодо структури мереж, досліджуються мережі, що виникають на сучасних ринках, у тому числі на ринку знань / ринку освітніх послуг. Однак більшість розробок стосуються мережевої форми реалізації освітніх програм, мережі філій окремого навчального закладу, мереж дистанційної освіти, і в меншій мірі – мережевої форми взаємодії автономних освітніх організацій, особливо на регіональному рівні.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження суті мережевого підходу та варіантів його реалізації на ринку знань як форми взаємодії освітніх організацій різного рівня, формування поняття «регіональна освітня мережа», визначення можливостей реалізації особливостей мережевої економіки в регіональній освітній мережі.

Виклад основного матеріалу. Сучасна економіка спонтанно трансформується в складно організовану мережеву систему («безперервно поточний простір потоків»), що надає їй здатність безперервних оновлень [22]. Європейська Комісія у доповіді «Конвергенція телекомунікаційних, мовних та інформаційних технологій: європейський підхід» визнала, що глобальна мережева економіка (англ. Networked economy) дозволяє сформувати «середовище, в якому будь-яка компанія або індивід, що знаходяться в будь-якій точці економічної системи, можуть контактувати легко і з мінімальними витратами з будь-якою іншою компанією чи індивідом з приводу спільної роботи, для торгівлі, для обміну ідеями та наукою або просто для задоволення» [30].

Як зазначає Мануель Кастельс, історична тенденція інформаційної ери складається так, що все більше процесів і домінуючих функцій організовані за принципом мереж [7], відбувається формування «мережевого суспільства» – динамічної відкритої системи,

основу якої складають «мережі виробництва, влади і досвіду, які утворюють культуру віртуальності в глобальних потоках, які перетинають час і простір ... Усі суспільства інформаційної епохи справді пронизані – з різною інтенсивністю – повсюдною логікою мережевого суспільства, чия динамічна експансія поступово абсорбує і підпорядковує попередні соціальні форми» [6, с. 505]. Постмодернізм приходить на зміну капіталізму й етатизму: «знання й інформація стають ключовими джерелами продуктивності та конкурентоспроможності. Нова економіка організована навколо інформаційних мереж, які не мають центру, і заснована на постійній взаємодії між вузлами цих мереж, незалежно від того, локальні вони чи глобальні» [8].

Мережева економіка досліджує економічну вигоду від об'єднання агентів в різного роду мережі, вивчає мережеві особливості та явища, що мають місце в різних ситуаціях, у різних сферах, на різних ринках. У рамках мережевої економіки розглядаються взаємодіючі мережеві структури, що належать різним агентам економічної діяльності, які є достатньо автономними, мають власні цілі і не завжди мають один з одним прямі взаємні зв'язки.

Розвиток мережевої економіки – це закономірний процес, який зумовлює трансформацію соціально-економічної системи, зміну моделі ринку та його структури, налагодження нових інноваційно зорієнтованих механізмів економічного зростання. Однак «мережева економіка не руйнує традиційну економічну систему, вона виступає механізмом, який у неї вбудований» [4], «діє додатково до ринкового й ієрархічного механізмів регулювання, тому конкурує з ними за обслуговування взаємодії між людьми в економіці» [14].

Головною відмінністю мережевих форм від ринкових та ієрархічних Джоел Подольний та Карен Пейджої пропонують вважати: а) тривалість зв'язків між агентами, які б) регламентуються цими ж агентами без участі вищої влади. Відповідно, в ринкових відносинах присутній пункт «б»), але відсутній перший пункт, оскільки ринкові взаємодії в чистому вигляді засновані на епізодичних зв'язках, що створюються для цілей обміну і закінчуються відразу після здійснення транзакції. В ієрархічних структурах зв'язки можуть тривати довше, ніж на ринку, але вони регламентуються вищими органами влади. Мережева форма організації економічної діяльності, в порівнянні зі звичайними ринковими формами, створює ліпші комунікації, ніж це може зробити ринок,

забезпечує кращу координацію її учасників. Кордони мережевих форм організації зазвичай більш керовані, ніж кордони ієрархій, тому легшими є і модифікації композицій мережевих організацій як відповідна реакція на зміни, що відбуваються [29].

У ХХІ сторіччі мережевий механізм координації почав активніше освоюватися, оскільки від дозволяє нівелювати функціональні недоліки і синтезувати переваги вертикального управління та моделі традиційного ринку. «Світ переходить до нового, мережевого укладу, який заснований на динамічних горизонтальних взаємодіях, а світова економіка та всі її підсистеми стратифікують у кластерно-мережеві структури – які більш гнучкі, ніж ієрархії, й одночасно більш інтегровані, ніж модель ринку» [16, с. 14].

Термін «мережа» має універсальний характер і являє собою безліч різних елементів (учасників, самої діяльності, конкретних ресурсів), що знаходяться в процесі розвитку, в різних відносинах і об'єднаних між собою різними типами зв'язків. Традиційним і найпростішим вважається визначення М. Кастельса: «мережа – це комплекс взаємопов'язаних вузлів, конкретний зміст кожного з яких залежить від характеру певної мережевої структури [7]. Ще одне класичне визначення належить Х. Хакансону, який у своїх працях розглядає мережу як «набір суб'єктів, які інституційно не залежать один від одного, але здійснюють дії або контролюють ресурси, які в деякому сенсі є взаємозалежними. Більше того, щонайменше, існує деяка угода між суб'єктами ринкової взаємодії щодо існування цієї залежності» [26].

Загалом залежно від предмета й об'єкта дослідження мережі розглядають: як спосіб взаємодії (горизонтальної та вертикальної) організацій, які з правового погляду є самостійними, а з економічного – залежними; як спосіб об'єднання (інтеграції) організацій через систему вертикальних і горизонтальних коопераційних контрактів і угод, як спосіб координації діяльності організацій і залучення потенційних партнерів; як інститут, який визначає правила інтеграції та взаємодії підприємств економічних суб'єктів системи цінностей яких, подібні чи близькі [2]. Мережа має певну динамічну (таку, що змінюється в часі) структуру, а метою учасників у мережі є отримання доступу до мережевих ресурсів.

На регіональному рівні досить довго домінували вертикально-інтегровані мережі, які пов'язані з переробкою та продажем сировини й готової продукції, тому в регіоналістиці поняття «мережі» часто трактується як синонім понять

«комплекси», «промислові райони», «альянси», «асоціації», «кластери», «скупчення», «вузли» тощо. Сьогодні регіональні мережі пов'язують з формуванням і просуванням якісно нових, насичених елементами новоствореного знання, віртуальних продуктів, продукованих розвитком інноваційних територіальних локалізацій; в основному це мережі комунікації, консалтинг, аутсорсинг, медицина, послуги освітнього, консультаційного, подієвого, інтелектуально-перетворюючого характеру. На рівні регіону мережі виконують функції, пов'язані з функціонуванням і розвитком регіону: розробка і налагодження ефективних комунікацій між організаціями; об'єднання географічно розрізнених однотипних суб'єктів у територіальну функціональну підсистему; інтеграція окремих продуктів, збагачення їх новим знанням, формування якісно нової кінцевої продукції; дифузія передового досвіду і наукових досягнень у певній галузі, нових продуктів і нових технологій; отримання матеріального результату у вигляді розширення бізнесу і збільшення прибутку, а також створення потенціалу, спрямованого на комплексне використання новітніх методик розробки та просування продукту [18].

Мережеві організації активно впливають на розвиток регіональних економічних систем, виходячи з принципів їх функціонування у процесі становлення «економіки, заснованої на знаннях»:

- принцип експоненціального розвитку мережевих відносин: відповідність зростання числа провайдерів різного рівня і зростання числа користувачів в існуючих інформаційних мережах;

- принцип зростаючого ефекту: збільшення обсягу виробництва і продажів мережевих продуктів без залучення додаткових матеріальних ресурсів призводить до зростання обсягу одержуваного прибутку;

- принцип повноти: цінність мережевого продукту зумовлена як надмірністю пропозиції, так і його поширення: чим більше товару в мережі, тим ціннішим він стає для всіх потенційних споживачів;

- принцип зворотного ціноутворення: всі найліпші продукти мережі, що зустрічаються в різних її відгалуженнях, з плином часу мають явну тенденцію до зниження цін;

- принцип безоплатності залучення: найцінніші послуги повинні надаватися зацікавленим покупцям за мінімальними цінами або безкоштовно, що дозволяє залучити в мережеву економіку все нових і нових учасників, розширити її оборот;

- принцип переоцінки цінностей: поступове часткове заміщення матеріальних цінностей на специфічні мережеві продукти – систему нових знань і віртуальних цінностей;

- принцип глобальної інтеграції: будь-який бізнес у мережевій економіці поширюється практично миттєво по всіх країнах світу, для нього майже не існує істотних бар'єрів, які можуть загальмувати або взагалі зупинити розвиток індустріальних видів бізнесу;

- принцип спонтанності розвитку: відсутність вертикалі економічної влади, що координує і спрямовує діяльність інших учасників мережі;

- принцип коригуючого хаосу: життєздатність компаній у мережевій економіці забезпечується за допомогою періодично наступаючого нерівноважного стану [3; 14].

У даний час важко уявити собі сферу регіональної економіки, в якій у тій чи іншій мірі не відбувалася б мережева взаємодія. Особливо інтенсивний цей процес у торгівлі, фінансовій та страховій, інформаційно-комунікаційній, медичній та інших сферах. Сьогодні ці процеси актуалізуються й у сфері освіти, зокрема вищої та поствищої, де основним напрямком розвитку є формування спільного освітнього середовища, інтеграція в міжнародний освітній простір. Створення та реалізація мережевої взаємодії змінює не тільки кількісні, але і якісні характеристики взаємодії, що призводить до появи нових регіональних, міжрегіональних, міжнародних мережевих утворень.

Традиційний підхід до розуміння регіональної освітньої мережі, який трактував її як «сукупність регіональних освітніх установ та органів управління освітою, які розглядаються як організаційні, економічні, соціальні та інші об'єкти» [19], сьогодні практично вичерпав себе і застосовується переважно в національній та регіональній статистиці освіти для характеристики «складу і структури, але не функцій регіональної освітньої системи» [12, с.5]. Д.Новіков пропонує розуміти під регіональною освітньою мережею не просто сукупність освітніх установ регіону, а таких, «які спільно реалізують спадкоємні освітні програми і державні освітні стандарти різного рівня і спрямованості, а також органів управління освітою» [13]. На наш погляд, важливе сьогодні розуміння регіональної освітньої мережі як напівформальної (віртуальної) структури, яка охоплює різноманітні елементи, зв'язки, відносини та взаємодію між ними, і де органи управління виконують координуючу та обслуговуючу функцію. Нові способи взаємодії –

на основі конкуренції або на основі кооперації, або на основі інтеграції учасників мережі – дадуть можливість сформувати пропозицію якісних освітніх послуг на регіональному ринку знань.

Актуальність мережевого підходу в освіті зумовлена надзвичайно високим рівнем адаптивності споживачів освітнього продукту до мережевих технологій, методів та інструментів. Мережевий підхід в освіті особливий, у ньому «мережева ідеологія і цінність не зводяться до зменшення сукупної вартості володіння мережевим компонентом, а сама мережева освіта не зводиться до застосування комп'ютера. Вона пов'язана з іншою організацією і змістом, з іншим кадровим і методичним забезпеченням усієї освітньої інфраструктури [1]. Мережевий підхід в освіті – «це, скоріше, соціальне явище» [15].

Визначення регіональної освітньої мережі сформулюємо на основі дефініції Джоела Подольного та Карена Пейджої [29]: «Регіональна освітня мережа – це відносно відкрита сукупність / коаліція незалежних освітніх організацій регіону, які об'єднані спільними цілями, мають повторювані довгострокові партнерські зв'язки, пов'язані та безперервні комунікації, а процес управління здійснюється на колективній і рівноправній основі». Регіональній освітній мережі притаманні:

- квазіінтеграція – об'єднання суб'єктів регіонального ринку знань на основі «розвитку стійких довгострокових зв'язків між ними при відсутності юридично оформленого трансферу прав власності» [32];

- добровільна участь у співробітництві (добровільне об'єднання);

- автономність учасників і самостійність з правової точки зору;

- поліцентричність – оскільки мережа не має формального статусу, то немає централізованого владного органу;

- близька / подібна система цінностей та організаційна культура;

- включеність – кожен учасник регіональної освітньої мережі повинен постійно модернізувати свій освітній продукт і доводити свою доцільність і корисність для мережі;

- рівноправність і довіра – кожен учасник мережі має рівноправний статус по відношенню один до одного, рішення приймаються колективно;

- переважання почуття взаємних зобов'язань і відповідальності у відносинах між учасниками, а не бажання отримати вигоду з довіри;

- конкуренція за право диктувати стратегію розвитку з урахуванням цінності ресурсів і компетенцій практично кожного партнера. Така конкуренція є навіть у мережі з сильним домінуючим актором і, тим більше, в мережах, де партнери приблизно рівноправні [25; 27];

- інтерактивний характер розвитку – розвиток окремого учасника мережі залежить від конкурентних переваг інших учасників і від суміжних галузей, від того, як вони пристосовуються до змін [11];

- відносна відкритість – легкість вступу нових учасників у мережу та виходу з неї;

- погашення конфліктних ситуацій відповідно до спільно вироблених норм-«обмежувачів» і правил, які змушують кожного з партнерів зважати на інтереси інших учасників;

- відкриті комунікації – «встановлення широких, багатовимірних зв'язків комунікації; спонтанність – вільне формування, плинність, постійна зміна структури» [17, с.129-130];

- наявність специфічної інформаційно-комунікаційної інфраструктури – Регіональної інформаційної системи (РІС);

- рухомість – здатність розвиватися разом зі своїм оточенням та еволюцією окремих елементів;

- адаптивність – пристосування до змін внутрішнього середовища, невизначеності та динамізму зовнішнього середовища;

- спільне навчання на основі обміну інформацією та знаннями;

- наявність шкали оцінок ефективності, системи індикаторів результативності мережі;

- критичними факторами успіху стратегій конкурентного співробітництва є обмін знаннями, різноманітність взаємовідносин, лідерство і формування довіри [23; 28; 31];

- здатність до самоорганізації та саморегуляції;

- рухомість і мобільність – можливість вчасної трансформації та функціональної реорганізації.

Як зазначає М. Шерешев [11], освітня мережа як система контрактів між формально незалежними економічними агентами дозволяє оптимально комбінувати і використовувати ресурси, в тому числі знання в імпліцитній і експліцитній формах. Знання (особливо неявні) є тими ресурсами, яким у мережах віддається визначальна роль.

В основі регіональної освітньої мережі знаходиться соціальна мережа [21], вузлами якої є окремі освітні організації, і не тільки крупні провайдери (ЗВО/ВНЗ, коледжі, система загальноосвітніх закладів), але й невеликі гравці

ринку знань (курси, тренінги, авторські класи, студії, майстерні), які не мають ринкової влади, оскільки їх частка продажів вельми несуттєва. Включеність у регіональну освітню мережу дозволяють їм «отримати кумулятивний («віртуальний») розмір, який дає їм можливість успішно конкурувати і з великими гравцями ринку, і з іншими квазіінтегрованими структурами» [11]. Крім того, довгострокові взаємовигідні партнерські відносини виникають також між освітньою мережею (надавачами освітніх послуг) і зовнішніми цільовими аудиторіями (споживачами послуг). Головні зусилля мережевої структури спрямовані на збереження унікальності кожного партнера при одночасному визнанні ними колективних цінностей, активності в досягненні спільних цілей.

Підходи до моделей освітніх мережі різноманітні. Їх тип залежить від учасників, цілей, взаємозв'язків, ієрархічності, структури, нормативно-правових обмежень, освітньої культури, інноваційності освітнього середовища та його готовності до змін тощо. Наприклад: горизонтальна (за участю установ освіти одного рівня), вертикальна (організація спільної діяльності освітніх організацій різних рівнів), змішана (за участю освітніх і наукових установ, бізнесу тощо); однорангова модель мережі (складається з вузлів, що несуть однаковий функціонал і подібний зміст), дворангова модель мережі (містить вузли, що несуть унікальний зміст, не дублюючи, а доповнюючи один одного); матрична модель, сконцентрована модель, модель розподільчої мережі, модель ланцюга; ресурсна (з наявністю ресурсного центру як основи мережевої взаємодії з функцією розподілу ресурсів) і координаційна (зі створенням регулюючого центру з домінуючою функцією координації) та інші. Розглянемо варіант моделей, описаний Ю. Франком [24], згідно з яким, на наш погляд, регіональна освітня мережа теоретично може формуватися як:

1) мережева структура на основі крупного закладу вищої освіти, потужного гравця регіонального ринку освітніх послуг та інноваційних розробок, який вступає в мережеву взаємодію з численними організаціями різних рівнів освіти, представниками соціального й економічного сектора регіонального, національного ті міжнародного рівня, які «беруть участь у створенні і є розробниками мережевих освітніх подій, проектів і програм» [5]. Лідер збирає навколо себе освітні заклади меншого розміру (школи, коледжі, заклади професійної освіти), які для нього готують абітурієнтів, передає програми післядипломної освіти,

замовлення на наукові та прикладні розробки, освітні послуги субмережі (курсова мережа, МВІ, лабораторії, стартапи) на аутсорсинг. Така модель мережі є ієрархією, де провідний заклад займає домінуюче становище по відношенню до всіх інших, будучи генератором замовлень. Партнери, які входять у таку мережу, повинні відрізнятися високою гнучкістю, адекватністю та високим потенціалом адаптації до постійно змінюваних умов.

2) мережева структура без явного лідера, тобто сукупність освітніх закладів, близьких за розміром, функціонально сумісних, більшість яких самостійні в правовому відношенні, але потребують тісних ділових зв'язків і підтримують стійкість один одного в мережі. Подібна модель мережі забезпечує підвищення конкурентоспроможності території. Учасники отримують доступ до спільних кадрових, матеріально-технічних, інформаційно-методичних та інших ресурсів, зростає доступність і варіативність освіти, формуються спільні регіональні освітні майданчики, організовуються регіональні події, заходи (конкурси, фестивалі, літні школи тощо), проводяться соціологічні та маркетингові дослідження, реалізується спільна маркетингова програма просування регіонального освітнього продукту.

Форми реалізації мережевої взаємодії на рівні регіону також різноманітні: освітні округи, освітні кластери, партнерські мережі, мережа дистанційного навчання, стартапи (startup), бізнес-інкубатори, технопарки, ресурсні центри, базові кафедри, спільні бази практик, мережеві університети, центри додаткової освіти, проектна модель, єдина електронна платформа, спільні сервіси набору студентів, промоутерські мережі, рекрутингові мережі, мережа курсів підвищення кваліфікації, інформаційно-методичний портал, сервіс відео-інтернет комунікацій, єдина бібліотечна мережа, спільні спортивні споруди, спільні дослідницькі потужності, спільні лабораторії, web-лабораторії, кампуси, мережеві освітні програми, програми академічної мобільності тощо.

Для регіонального ринку знань «мережева форма управління може забезпечити краще навчання, розширену легітимність і престиж, ліпший контроль над зовнішнім середовищем і кращі економічні результати» [29]. Регіональна освітня мережа виходить за рамки традиційних ринкових трансакцій, вона передбачає і розвиває довготривалі партнерські взаємовигідні відносини між учасниками мережі з приводу спільного використання чи обміну: матеріальними активами – лабораторії, обладнання, спортивні майданчики, центри дозвілля; нематеріальними активами – інформацією, знаннями, педагогічним, ринковим та управлінським досвідом, освітніми технологіями, маркетинговими інструментами, корпоративними цінностями тощо; контингентом, споживачами – учнями, студентами, замовниками; кадрами – викладачами, тренерами, спікерами, дослідниками; зовнішніми партнерами тощо.

Висновки. Регіональна освітня мережа – це відносно відкрита сукупність / коаліція незалежних освітніх організацій регіону, які об'єднані спільними цілями, мають повторювані довгострокові партнерські зв'язки, пов'язані і безперервні комунікації, а процес управління здійснюється на колективній і рівноправній основі. Регіональна освітня мережа є якісно новою – віртуальною формою організації взаємодії партнерів, вона дозволяє інтегрувати їх унікальний досвід, можливості і передові технології навколо деякої об'єднаної ідеї, яку вони не можуть реалізувати окремо, володіє високими адаптивними компетенціями до змін середовища функціонування і є джерелом конкурентних переваг для учасників. Формування регіональної освітньої системи пов'язане з новою якістю традиційних елементів, які увійдуть у неї, та абсолютно новими елементами, які сама мережа і «породить», зі структурованням і розвитком цих елементів, з особливими комунікативними властивостями та технологіями, що забезпечують взаємозв'язок між елементами.

Список літератури

1. Антропов В.А. Проблемы модернизации и инноваций в российском профессиональном образовании : монография. Екатеринбург : Институт экономики УрО РАН, 2013. 104 с.
2. Антропов В.А., Мезенцев Е.М. Развитие понятийно-терминологического аппарата функционирования сетевых структур // *Известия Уральского государственного экономического университета*. 2015. № 2 (58). С. 23–29.
3. Баринов В.А., Жмуров Д.А. Развитие сетевых формирований в инновационной экономике // *Менеджмент в России и за рубежом*. 2007. № 1. С. 20–30. / Barinov V.A., Zhmurov D.A. Development of virtual web organizations in innovative economy // *Management in Russia and abroad*. 2007. No. 1. pp.20-30.
4. Влюбчак А.А., Гузырь В.В., Видяев И.Г. Воздействие сетевых форм хозяйствования на структурные изменения экономики // *Вестник науки Сибири*. 2018. № 4 (31). С.93–105.
5. Зобнина А.А. Сетевое взаимодействие

- образовательных организаций: изменение содержания и задач совместной деятельности в контексте новой образовательной политики // *Вест. Удмурт. ун-та. Серия Философия. Социология. Психология. Педагогика*. Ижевск, 2016. № 4. С. 118–123.
6. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / пер. с англ. под науч. ред. О.И. Шкаратана. М.: ГУ ВШЭ, 2000. 608 с.
7. Кастельс М. Становление общества сетевых структур // *Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология* / под ред. В.Л. Иноземцева. М.: Academia, 1999. С.494–505.
8. Кастельс М., Киселева Э. Россия и сетевое общество // *Мир России*. 2000. № 1. С. 23–51.
9. Клейнер Г. Микроэкономика знаний и мифы современной теории // *Высшее образование в России*. 2006. № 9. С. 32–37.
10. Клейнер Г.Б. Становление общества знаний в России: социально-экономические проблемы // *Общественные науки и современность*. 2005. № 3. С.56–69.
11. Методология исследования сетевых форм организации бизнеса : коллект. моногр. / М.А. Бек и др. ; под науч. ред. М.Ю. Шерешевой ; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. 446 с.
12. Новиков Д.А. Модели и механизмы управления развитием региональных образовательных систем (концептуальные положения). М.: ИПУ РАН, 2001. 83 с.
13. Новиков Ю.А. Будущее – за университетскими комплексами // *Университетское управление: практика и анализ*. 2001. № 3 (18). С.5–7.
14. Паринов С.И. К теории сетевой экономики. Новосибирск : ИЭОПП СО РАН , 2002. 168 с. / Parinov S.I. On the theory of web economy. Novosibirsk: IEOPP, the Siberian Branch of the Russian Academy of Science, 2002. 168 p.
15. Салми Дж., Фруммин И.Д. Как государства добиваются международной конкурентоспособности университетов: уроки для России // *Вопросы образования*. 2013. № 1. С. 25–68.
16. Смородинская Н.В. Глобализированная экономика: от иерархий к сетевому укладу. М.: ИЭ РАН, 2015. 344 с.
17. Флиивберг Б. Хабермас и Фуко – теоретики гражданского общества / пер. Н.В. Романовского // *Социс*. 2000. № 2. С. 127–136.
18. Хилько Н.А., Ермоленко А.А. Сетевые организации: потенциал развития региональных экономических систем // *Вестник Адыгейского государственного университета. Серия «Экономика»*. 2011. №4 (87). С.110–116.
19. Шевчук А.В. Региональні освітні системи: теорія, методологія, практика інноваційного розвитку : монографія. Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2013. 463 с.
20. Шестак В.П., Весна Е.Б., Платонов В.Н. Сетевое образование: лучшие отечественные и зарубежные практики // *Современные проблемы науки и образования*. 2013. № 6. URL: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=10981>.
21. Bode A., Talmon'Armeev T.B., Alig S. Research note: clusters vs. networks – a literature-based approach towards an integrated concept // *Int. Journal of Globalization and Small Business*. 2010. Vol. 4. № 1. P. 92–110.
22. Castells M. The Internet Galaxy. Reflections on the Internet. Business and Society. Oxford: Oxford University Press, 2001. P. 116–136.
23. Chin K.S., Chan B.L., Lam P.K. Identifying and prioritizing critical success factors for coepetition strategy // *Industrial Management & Data Systems*. 2008. Vol. 108. № 4. P. 437–454.
24. Franke U.J. Managing Virtual Web Organizations in the 21st Century: Issues and Challenges. Pennsylvania: Idea Group Publishing, 2002.
25. Gundlach G.T., Achroi R.S. Governance in exchange: Contract law and its alternatives // *Journal of Public Policy & Marketing*. 1993. Vol. 12. № 1. P. 141–155.
26. Hakanson H. Evolution Processes in Industrial Networks. Industrial Networks: A New View of Reality. London: Routledge, 1992.
27. Heide J.B., John G. Do norms matter in marketing relationships? // *Journal of Marketing*. 1992. Vol. 56. P. 32–44.
28. Osarenkhoe A. A study of inter-firm dynamics between competition and cooperation – A coepetition strategy // *Journal of Database Marketing & Customer Strategy Management*. 2010. Vol. 17. № 3. P. 201–221.
29. Podolny J.M., Karen L.P. Network Forms of Organization. *Annual Review of Sociology*, 1998. V. 24. P. 57–76.
30. Status Report on European Telework, URL: <http://www.fim.uni-linz.ac.at/research/telework/tw99.pdf>
31. Thorgren S., Wincent J., Ottqvist D. A cause-effect study of inter-firm networking and corporate entrepreneurship: initial evidence of self-enforcing spirals // *Journal of Developmental Entrepreneurship*. 2009. Vol. 14. № 4. P. 355–373.
32. Zenger T.R., Hesterly W.S. The disaggregation of corporations: selective intervention, high-powered incentives, and molecular units // *Organization Science*. 1997. Vol. 8. № 3. P. 209–222.

References

1. Antropov, V.A. (2013), *Problemy modernizacii i innovacij v rossijskom professional`nom obrazovanii : monografiya* [Problems of modernization and innovation in Russian professional education : monograph], Institut e`konomiki UrO RAN, Ekaterinburg.
2. Antropov, V.A. and Mezentsev, E.M. (2015), “Development of concept-terminological vehicle of functioning of network structures”, *Izvestiya Uralskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta*, no. 2 (58). pp. 23–29.
3. Barinov, V.A. and Zhmurov D.A. (2007), “Development of virtual web organizations in innovative economy”, *Menedzhment v Rossii i za rubezhom*, no. 1. pp. 20–30.
4. Vlyubchak, A.A., Guzyr, V.V. and Vidyayev, I.G. (2018), “Affecting of network forms of management

- structural changes of economy”, *Vestnik nauki Sibiri*, no. 4 (31). pp. 93–105.
5. Zobnina, A.A. (2016), “Network co-operation of educational organizations : change of maintenance and tasks of joint activity in the context of new educational politics”, *Vest. Udmurt. un-ta. Seriya Filosofiya. Sotsiologiya. Psikhologiya. Pedagogika*. 2016. no. 4, pp. 118–123.
6. Kastels, M. (2000), *Informatsionnaya epokha: ekonomika. obshchestvo i kultura* [Informative epoch: economy, society and culture], Translated by Shkaratana, O.I., GU VShE, M.
7. Kastels, M. (1999), “Becoming of society of network structures”, *Novaya postindustrialnaya volna na Zapade. Antologiya / pod red. Inozemtseva, V.L.. M. : Academia*. pp. 494–505.
8. Kastels, M. and Kiseleva E. (2000), “Russia and network society”, *Mir Rossii*. no. 1. pp. 23–51.
9. Kleyner G. (2006), “Microeconomics of knowledge and myths of modern theory”, *Vysshey obrazovaniye v Rossii*, no. 9. pp. 32–37.
10. Kleyner, G.B. (2005), “Becoming of society of knowledge is in Russia: socially economic problems”, *Obshchestvennyye nauki i sovremennost*, no 3, pp.56–69.
11. Bek, M.A. and dr. (2014), *Metodologiya issledovaniya setevykh form organizatsii biznesa : kollekt. monogr.* [Методология исследования сетевых форм организации бизнеса : коллект. моногр.] in Shereshevoy, M.Yu. Nats. issled. un-t «Vysshaya shkola ekonomiki». Izd. dom Vysshey shkoly ekonomiki, M.
12. Novikov, D.A. (2001), *Modeli i mekhanizmy upravleniya razvitiyem regionalnykh obrazovatelnykh sistem (kontseptualnye polozheniya)* [Models and management mechanisms by development of the regional educational systems (conceptual positions)], IPU RAN, M.
13. Novikov, Yu.A. (2001), “Future – after university complexes”, *Universitetskoe upravleniye: praktika i analiz*.no. 3 (18). pp.5–7.
14. Parinov, S.I. (2002), *K teorii setevoy ekonomiki* [On the theory of web economy], IEOPP SO RAN, Novosibirsk.
15. Salmi, Dzh.. Frumin, I.D. (2002), “As the states labour for the international competitiveness of universities: lessons for Russia”, *Voprosy obrazovaniya*, no. 1, pp. 25–68.
16. Smorodinskaya, N.V. (2015), *Globalizirovannaya ekonomika: ot iyerarkhiy k setevomu ukladu* [Globalized Economy: from hierarchies to the network mode], IE RAN, M.
17. Flivberg, B. (2000), “Habermas and Foucault – civil society theorists” / in Romanovskogo, N.V. *Sotsis*, no. 2. pp. 127–136.
18. Khilko, N.A. and Ermolenko, A.A. (2011), “Network organizations: potential of development of the regional economic systems”, *Vestnik Adygeyskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya «Ekonomika»*. no. 4 (87), pp.110–116.
19. Shevchuk, A.V. (2013), *Rehionalni osvritni systemy: teoriia, metodolohiia, praktyka innovatsiinoho rozvytku : monohrafiia*. [Regional education systems: theory, methodology, practice of innovative development: monograph], Instytut rehionalnykh doslidzhen NAN Ukrainy, Lviv.
20. Shestak, V.P. Vesna, E.B. and Platonov V.N. (2013), “Network education: the best home and foreign practices”, *Sovremennyye problemy nauki i obrazovaniya*, no. 6., available at: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=10981>.
21. Bode A., Talmon’Arme T.B. and Alig S. (2010), “Research note: clusters vs. networks – a literature-based approach towards an integrated concept” // *Int. Journal of Globalisation and Small Business*, vol. 4. no. 1. pp. 92–110.
22. Castells, M. (2001), *The Internet Galaxy. Reflections on the Internet. Business and Society*, Oxford University Press, Oxford, pp. 116–136.
23. Chin, K.S., Chan, B.L. and Lam, P.K. (2008), “Identifying and prioritizing critical success factors for coopctition strategy”, *Industrial Management & Data Systems*, vol. 108, no. 4, pp. 437–454.
24. Franke, U.J. (2002), *Managing Virtual Web Organizations in the 21st Century: Issues and Challenges*, Idea Group Publishing, Pennsylvania.
25. Gundlach, G.T. and Achroi, R.S. (1993), “Governance in exchange: Contract law and its alternatives” // *Journal of Public Policy & Marketing*, vol. 12, no. 1. pp. 141–155.
26. Hakanson, H. (1992), *Evolution Processes in Industrial Networks. Industrial Networks: A New View of Reality*, Routledge, London.
27. Heide, J.B. and John, G. (1992), “Do norms matter in marketing relationships?” // *Journal of Marketing*, vol. 56, pp. 32–44.
28. Osarenkhoe, A. (2010), “A study of inter-firm dynamics between competition and cooperation – A coopctition strategy” // *Journal of Database Marketing & Customer Strategy Management*, Vol. 17, no. 3. pp. 201–221.
29. Podolny, J.M. and Karen, L.P. (1998), “Network Fo rms of Organization”, *Annual Review of Sociology*,. v. 24. pp. 57–76.
30. Status Report on European Telework, available at: <http://www.fim.uni-linz.ac.at/research/telework/tw99.pdf>.
31. Thorgren, S., Wincent, J. and Ottqvist, D. (2009), “A cause-effect study of inter-firm networking and corporate entrepreneurship: initial evidence of self-enforcing spirals”, *Journal of Developmental Entrepreneurship*, vol. 14, no. 4. pp. 355–373.
32. Zenger, T.R. and Hesterly, W.S. (1997), “The disaggregation of corporations: selective intervention, high-powered incentives, and molecular units”, *Organization Science*, vol. 8. no. 3, pp. 209–222.

РЕГИОНАЛЬНАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СЕТЬ: ПОНЯТИЕ И ОСОБЕННОСТИ

Исследуются сути сетевого подхода и варианты его реализации на рынке знаний как формы взаимодействия образовательных организаций различного уровня. Рассмотрены подходы и дефиниции относительно определения категории «региональная образовательная сеть». Определены возможности реализации особенностей сетевой экономики, которые целесообразно применять в процессах формирования региональной образовательной сети. Обобщены основные принципы, формы и модели, которые влияют на развитие и формирование региональной образовательной сети.

Сделан вывод, что региональная образовательная сеть обладает совершенно новыми традиционными элементами, которые наделены коммуникативными и технологическими свойствами.

Ключевые слова: сеть, сетевой подход, региональная образовательная сеть, квазиинтеграция, проектная модель, промоутерские сети, рекрутинговые сети.

Summary

Nadiia Romaniuk

REGIONAL EDUCATIONAL NETWORK: CONCEPT AND FEATURES

The article deals with essence of the network approach and the options for its implementation in the knowledge market as a form of interaction between educational organizations at various levels. The approaches and definitions regarding the definition of the category “regional educational network” are considered. It is established that the implementation of the features of the network economy, which are appropriate to apply in the processes of forming a regional educational network. The peculiarities of basic principles, forms and models that affect the development and formation of a regional educational network are considered.

It is concluded that the regional education network has completely new traditional elements that are endowed with communicative and technological properties.

Keywords: network, network approach, regional educational network, quasi integration, design model, promotion networks, recruiting networks.